Andonis Samarakis

UMUT ARANIYOR

CEM YAYINEVİ
ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

ANDONİS SAMARAKİS / UMUT ARANIYOR

UMUT ARANIYOR

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

ANDONİS SAMARAKİS

UMUT ARANIYOR

Çevirenler:
Kornelia Çevik Bayvertyan
Şule Çevik
Figen Yanık

cem yayınevi
Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han 3/3
Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 527 17 41 - Fax: 526 97 42

Birinci Basım, 1991
Dizgi: Cem Yayınevi

İÇİNDEKİLER

Sarışın Atlı 7
Beden 13
Nehir 19
Duvar 23
Sınırdaki İstasyon 29
Güneş Yakıyordu 35
Bir Gece 41
Bisiklet 47
((... Ve Saat 19.15)) 51
Ev 57
Savaş Hikâyesi 61
Umut Aranıyor 65
Samarakis İçin 71

SARIŞIN ATLI

Geçen ocakta bir akşam, nöbetçi eczaneye girdi ve bir kutu bağırsak temizleyici pastil aldı. Son yıllarda kabızlıktan şikayetçiydi. Sonra eve dönmek için durağa gitti.

Uzun bir kuyruk vardı. Sabırla bekledi. Sonunda otobüse bindi. Ayakta kalmıştı. Kısa boylu, şişmanca, göbekliydi. Geçen kasımda 47'sine basmıştı.

Yanıbaşında biri onu durmadan sıkıştırıyordu. Az sonra bir kadın kalktı, indi ve yerine o oturdu. O zaman koltukta bir dergi buldu: «Çocukların Dünyası» bir çocuk dergisiydi. Onu ilk kez görüyordu. Şimdiye kadar çocuk dergileriyle hiç ilgilenmemişti.

Renkli kapağa şöyle bir göz attı. Beyaz atın üzerinde dört nala giden bir kovboyun resmi vardı. Altında şöyle yazıyordu: «Bu sayıda başlayan yeni hikâyemiz 'Far West'te Macera'yı takip ediniz».

Kapakta her cumartesi çıktığı da yazılıydı. Elindeki son sayıydı, henüz sayfaları bile açılmamıştı. Onu ne yapacağını bilmiyordu. On dört yıldır evliydi, hiç çocuğu olmamıştı. Sebebi karısının «yetersizliği»ydi.

Onsekiz yıldır küçük bir memur olarak çalıştığı bakanlıkta, iş arkadaşları tarafından çocuk yapmayı beceremediği için alay konusu olmuştu.

Dergiyi vermek için bir çocuk var mı diye, etrafına bakındı. Fakat sadece yetişkinleri gördü. Onu büyük kuzeninin 11 yaşındaki afacan oğluna vermeyi düşündü. Evlerine yakın oturuyorlardı.

Otobüs pis kokuyordu.

Eve varınca yemek odasının yanındaki kendi odasına girdi. Orada küçük bir çalışma masası, kitaplık ve üzerinde kitaplar olan iki etajer vardı. Yemek hâlâ hazır değildi. Karısı mutfaktaydı. Kıymalı makarna yapıyordu. Yemek hazırlanana kadar odasına gitti. Dergiyi bir etajerin üzerine bıraktı. Gazetesini açtı. Sol ayağı ağrımaya başlamıştı yine. Romatizması vardı. Karısına ovdurtacaktı. Nemli havalarda merdivenleri çıkarken sızlıyordu.

O günden sonra yaklaşık bir hafta geçmişti. Akşam yemekten sonra canı uyumak istemedi. Odasına kapanıp, ansiklopedinin bir cildini açtı.

Karısı kahve yaptı sonra uzandı.

On dakika kadar okudu. Sıkıldı. Kalktı. Odada gezindi, sigara yaktı. Sonunda yatmayı düşündü. O zaman etajerin üzerinde unuttuğu «Çocukların Dünyası» gözüne ilişti. Biraz vakit öldürmek istedi...

Dergiyi eline aldığında saat onbire yirmi vardı. Bıraktığında bir buçuktu.

Derginin her satırını gözden geçirdi. İki çocuk romanı okudu: «Far West'te Macera» ve geçen sayıdan devam eden «Ormanda İki Yıl». Sonra da hikâyeleri... Daha küçük çocuklar

için masal: «Sonbahar Perisi». «Zihinsel Beceriler» sayfasındaki bulmacayı ve bilmeceyi çözdü, resimli bulmacayı yaptı, bu onu epeyce oyaladı. İnat edip annesini arayan yavru tavşanı buldu. Küçük çocukların edebi çalışmalarının yayımlandığı «Küçük Dostlarımız Yazıyorlar» sayfasını okudu. Çocukların çeşitli rumuzlarla yazıştıkları «Küçük Dostlar Arasında» sayfasını okudu. Sonunda dergiyi çekmecesine koydu. Ve uyumaya gitti. Ağzı yarı açık sırtüstü yatan karısının yanına uzandı.

O akşam bir rüya gördü. Far West'in bir vadisinde, beyaz atın üzerinde dört nala giden bir kovboydu. Öylesine dört nala giderken, yatağında uyanmadan döndü ve karısının üzerine çıktı. Ama karısı uyandı. Son zamanlarda hissetmediği cinsel arzuların kocasında yeniden canlandığını zannetti. Onu uyuyor görünce diğer tarafa döndü ve tekrar uyudu.

O geceden sonra içinde yeni bir şeyler hissetti. Sanki bir şeyler değişmişti.

Artık her cumartesi «Çocukların Dünyası»nı alıyordu. Onu alırken bir hırsız gibi çevresine bakınıyordu. Kanunsuz bir şeyler yapıyor hissine kapılıyordu. Aynı akşam, yemekten sonra odasına kapanıp hemen dergiyi okuyordu. Hiç kimseye bir şey söyleyememişti. Onu kim anlayabilirdi ki?

Dergileri masasının çekmecesine kilitliyordu.

İçinde bir şeyler değişmişti. «Çocukların Dünyası»nı okurken çocukların dünyasını yeniden keşfetmişti. Büyüklerin dünyasından bu kadar farklı olan dünyayı.

Bakanlıkta artık her şeye baş eğmiyordu. Önceden olsaydı, yanlış bir şey görünce, itiraz etmeden her şeyi olduğu gibi kabul edip, korkudan konuşmazdı. Hatta bir keresinde bakanlığın önemli «şahsiyet»lerinden bir müdür, onu odasına çağırtıp elinden gelebilecek ama pek de yasal olmayan bir işi yaptırmak isteyince -eski tarihli bir dilekçeyi kayıtlara geçmesi için baskı

yapınca- reddetmekle kalmayıp, masaya öyle güçlü bir yumruk indirdi ki kahve döküldü ve bazı evraklar lekelendi. Müdür şaşırmıştı. Asla ondan böyle bir hareket beklemezdi.

Karısı da ondaki bu değişimi farketti. Artık kendisine bakıyordu, iki yeni kravat aldı, değişti. Endişelendi. Hayatına başka bir kadının girmiş olabileceğinden şüphelenmeye başlamıştı. Ona karşı yakınlığını hissedince bu korkusunun yersiz olduğuna karar verdi. Kocasının ona olan aşkının yeniden canlandığını düşündü.

Bununla birlikte kabızlığı da geçmişti.

Bir gün «Küçük Dostlarımız Yazıyorlar» sayfasına «Sonbahar Düşü» adında kendi yazdığı bir şiiri gönderdi. Tabii ki sahte bir rumuza ihtiyacı vardı. Uzun süre düşündü. Ve sonunda «Sarışın Atlı»yı seçti. Esmerdi, fakat çocukluğundan beri sarışınları kıskanır, sarışın olmak isterdi.

Şiirini yayımladılar. Ne çok sevinmişti. Birini daha yayımladılar. Bir üçüncüsünü elediler. Cevapları «Küçük arkadaşımız, seçtiğiniz konu yaşınıza göre büyük. Biraz büyümeyi bekleyin ve tekrar deneyin» oldu.

«Çocukların Dünyası» ile geçirdiği ilk geceden yaklaşık iki buçuk ay sonraki sayıda «Küçük Dostlarımız Arasında» sayfasında şunları okuyana kadar olaylar böyle gelişti: «Bir eğlence gecesi düzenlemeye karar verdik. Aşağıda adı geçen bütün dostlarımızın gecemize katılması bizi sevindirecek: Carmen, Maria Stewart, Agrabelle, Demir Maske, Büyük Napolyon, Melankolik Atlı, Sarışın Atlı...»

Bundan başka rumuzlar da vardı. Şöyle devam ediyordu: 2 Nisan Cuma günü, saat 19.00'da Niki Caddesi 145, 3. katta, herkesi mutlaka bekliyoruz: Verenike - Saba Kraliçesi - Kara Korsan Poseidon - Dalgaların Devi.

Tabii ki Sarışın Atlı'nın aralarında bulunmaması çocukları

üzecekti, fakat gidemezdi de.

– Niki 145, diye bağırdı şoföre. Mümkün olduğu kadar çabuk. Saatin yazacağının iki mislini alacaksın.

O hızla az kalsın iki kere kaza yapacaklardı. Onu ilgilendiren tek şey oraya bir an önce ulaşmaktı. Geç kalmıştı, saat yedi yirmiydi, davetse yedideydi.

Bakanlıktan nasıl çıkmış, her şeyi nasıl terk etmişti; evrakları, dosyayı, kalemini, bürodaki çekmeceleri... Her şeyi olduğu gibi bıraktı ve merdivenleri ikişer ikişer atlayarak indi. Çıkarken bir görevliye rastladı. Söylendi, çıkış izni olmadan nasıl çıkıyordu, ama önem vermedi.

Bürosundayken çok güçlü bir el, birdenbire içinde canlanan bir güç her şeyi bırakmaya zorladı onu.

Cuma günü öğleden sonraydı, beş-sekiz arası çalışacaklardı.

Yaklaşıyorlardı. Bir şeyler almalıydı. Eli boş gidemezdi. Tatlı, çiçek gibi şeyler...

Yolun sağında bir çiçekçi vardı. Taksiden indi ve bir demet gül aldı. Kırmızı güller.

Nihayet vardılar. Çiçekler elinde zile bastı. Kalbi çok hızlı çarpıyordu.

Yukarıda üçüncü katta camlar ışıl ışıldı.

Akordiyonun sesi işitiliyordu.

Kapı açıldı. İçeri girdi. Ahşap dik bir merdiven. Hızla çıktı. Romatizma ağrıları yok olmuştu.

Merdivenin başında 14-15 yaşlarında iki erkek bir kız vardı. Sondan bir önceki basamakta durdu.

– Sarışın Atlı, dedi.

Kendisini tanıtmak için böyle söylemişti.

– Gelmeyecek mi? diye sordu uzun boylu erkek çocuk.

– Gelmeyecek mi? dedi diğeri.

– Hasta mı, diye sordu yine ilki.

– Ne yazık! dedi kız. Onu tanımayı çok istemiştim.

O üçüne de sessizce baktı. Tek kelime edemiyordu.

Birden, ani bir hareketle, kırmızı gülleri kızın eline tutuşturdu, döndü, hızlı hızlı merdivenleri indi, dışarı çıktı.

Yukarıda, üçüncü kattan akordiyonun neşeli sesi geliyordu. Gecenin karanlığında ilerledi. Şimdi elleri ve kalbi boştu.

BEDEN

Yağmurun başladığını farkettiğinde 69. ilahiyi okuyordu.

– Yağıyor, diye düşündü. Tuhaf. Sabah yağacak gibi değildi.

Bir anda düşünceleri dağıldı. Yağmur bir dış etkendi ve bunun için ilahiye ara vermesi gerekmiyordu. Kaldığı yerden devam etti:

«Yüceliğine inandığımız aziz Tanrım. Aciz kullarına yardım et».

Dışarıda yağmur sürekli hızlanıyordu. Semte yerleşeli iki hafta olmuştu. Görevinde henüz yeniydi ve burası ilk bölgesiydi.

Yoksul insanlara yakın olmak istemişti. İlgililere «Rahip olarak görevime yoksul insanların yaşadığı bir bölgede başlamak istiyorum» dedi. «Yoksulluk», içinde garip duygular uyandırıyordu. «Romantik biriyim galiba» diye düşünürdü ara sıra.

Gençti ve bugüne kadar, hayatı farklı yönleriyle tanıma fırsatı bulamamıştı. Orta halli bir ailenin çocuğuydu. Babası bankada memurdu. Öleli iki sene olmuştu. Tanrı korkusu ve emirlerini yerine getirme kaygısı ona babadan mirastı. Ortayı bitirdikten sonra ruhban okuluna yazıldı. Hayali rahip olmaktı. Bu şekilde tanrı hizmetine girmek, yoldan çıkmışları tanrı yoluna geri getirmek.

Yan odadan karısının ağır solukları işitiliyordu. Kapı yarı açıktı.

Yalnızca iki haftadır bu mahallede bulunuyor olması bile mahalle halkının büyük çoğunluğunun tanrı yolundan uzaklaşmış olduğunu doğrulaması için yeterliydi. Özellikle, ahlaki durumları ümitsizdi. Buna rağmen o, umudunu yitirmemişti. Geçen pazar, küçük bir kilisede, ahlak konusuna değindi. Ateşli bir vaazdı ve halk çok etkilendi. En kısa zamanda uygulamayı düşündüğü planları bir sıraya koydu. İlerlemeye başlayan yozlaşma karşısında aynı şekilde düşünen Hıristiyan bir gruba üye bazı dindar mahalleliyle temaslara girmişti bile.

– Dünyevi zevkler mahalleliye hâkim olmuştur! dedi, toplantılardan birinde, Hıristiyan grubun saygın üyelerinden zengin bakkal (işgal sırasında karaborsadan zengin olmuştu, ama bu durum grubu pek ilgilendirmiyordu).

– Beden! diye söze karıştı, kumaş tüccarı. Özellikle beden!

İsterik bir ses tonuna sahipti.

– Beden konusunda diretiyorum! diye devam etti, gırtlak patlatırcasına.

– Ben de alkole karşı diretiyorum, diye atıldı bir başkası.

Her biri ısrarla bir şeyleri savunuyordu. Rahip onları yumuşattı ve yozlaşmaya ancak planlı bir şekilde hareket edildiği takdirde engel olunabileceği kanaatine vardılar.

Şimdi 78. ilahiyi okuyordu. Az önce içtiği balık çorbasını geğirdi.

Karısı bunu iyi pişiriyordu.

Yağmur aynı şiddette devam ediyordu.

Aniden güçlü kapı vuruşları.

– Açın! Çocuk sesine benzer bir ses.

Paltosunu üzerine aldı, çünkü pijamalıydı ve kapıyı açtı. Yağmurdan sırılsıklam olmuş bir oğlan içeri girdi.

– Ne var?

– Annem yolladı, bir ölü varmış ve son duası için acele etmen gerekiyormuş. Çünkü o, ölmek üzere.

Çocuğa kurulanması için bir havlu verdi.

– Boşversene, dedi çocuk ve havluyu bıraktı.

Giyinmek istedi. Odada uyuyan karısını uyandırmaktan çekiniyordu.

– Başını duvara çevir, dedi çocuğa, pantolununu giyerken.

Gizlice seyredildiğini görünce, «korkunç yozlaşma» diye düşündü.

Sonunda birlikte çıktılar. Kutsal bardağı almak için kiliseye uğramaları gerekiyordu.

Karısı uyanır da onu göremeyip korkar diye kısa bir not bıraktı.

Yağmur hızla devam ederken çocuk önde ilerliyordu.

– Nerede oturuyor? diye sordu.

– Aşağıda.

Çocuğun konuşmaya keyfi yoktu. Yağmura hedef olmuş, yürüyordu. O ise kutsal bardağı göğsünde sıkarak çocuğu takip ediyordu.

Yürürken düşünceleri rahat bırakmıyordu.

İlk kez bir ölüm duasına gidecekti. Duygulanmış olması doğaldı. Hem de bu «ilk kez», insanların tanrıyı unutarak, günah içinde yaşadığı bir bölgeye rastlamıştı.

İlerlerken, o gece, yanına tövbekâr bir kulunu daha gönderebilmek için tanrıdan yardım istedi.

Çocuk, suyla dolu bir çukura battı.

– Belasını bulsun bu belediye, diye söylendi.

İkide bir ettiği küfürler için çocuğu ikaz etmesi gerektiğini düşündü. Ama bunu daha sonraya bıraktı.

– Burası, dedi çocuk.

Oda avlunun dibinde, üç metrekarelik bir yerdi. Adam demir yatağında yalnızdı. Başı ve sol eli battaniyenin dışındaydı.

Bir diğer odadan gramofon sesi duyuluyordu.

– Ya öldüyse, diye düşündü çocuk.

Fakat ilerlemedi. Yatağın kenarında durup baktı.

Küçük bir masanın üzerindeki gaz lambası zayıf bir ışık saçıyordu. Lambanın camı üzerinde bir firkete vardı.

Şemsiyesini kapadı. Kutsal bardağı masaya bıraktı ve adamın üzerine eğildi. Hareketsizdi, gözleri kapalıydı. Altmış yaşlarında biri. Henüz ölmemişti. Nefes alıyordu.

Yağmur daha güçlü devam ediyordu. O an gözlerini açtığını gördü. Konuşmak istiyor ama nasıl başlayacağını kestire-

miyordu. Adam, yeniden gözlerini yumdu ve derin uykusuna devam etti.

– Ölmedi, dedi çocuk, beklediği köşeden.

– Hayır ölmedi.

Bir sessizlik oldu. Birazdan,

– Tek başına mı?

– Evet.

– Uzun zamandır mı hasta?

– Evet.

– Nesi var?

Çocuk «açlık» demek istedi, ama sustu. Hâlâ rahibin orada yaşananların farkına varmayıp, hastalığın sebebini anlamamasına şaşırmıştı. Tabii, geçenlerde doktor gelip de, «Bir şey yapamayız. Artık tükenmiş. Çok geç!» dediğinde rahip orada değildi ki.

Etrafına bakındı. Odada birkaç eşya vardı. Demir yatak, masa, bir sandalye ve bir dolap. Bir de takvim vardı duvarda, 10 temmuz perşembeyi gösteren. Oysa aylardan kasımdı. Bir manzara resmi ile askeri okul diploması ve bir madalya ayrıca duvarda asılıydı.

Adam gözlerini açtı.

– Geldin mi? dedi.

Sesi zoraki çıkıyordu.

– Evet, geldim.

Niçin siyah giydiğini sordu.

Çocuk, baktı. Adamın soluğu gittikçe ağırlaşıyordu.

– Seninle konuşmak istiyordum, dedi ve adamın sararmış

yüzüne eğildi.

İşte, şimdi, tanrı ve ölümsüzlük üzerine konuşacaktı. Fakat adam yeniden gözlerini yumdu.

Yan odada gramofon sürekli çalışıyordu. Çocuk geride, hareketsiz bekliyordu.

Elini adamın alnına götürdü. Terliydi. Soğuk bir ter.

Kutsal bardağı masadan aldı. Yanına yaklaşan çocuğa adamı doğrultması için işaret etti. O gözlerini açtı.

Kutsal şarabı kaşığa döktü.

– Gel, dedi.

Ağzını araladı.

– Tanrının adına...

Söyleyeceğini bitirememişti ki adam,

– Ver! dedi, ağzındakini iyice yutmadan.

Ona baktı.

– Ver!

Ağzı yarı açık, bekliyordu. O, ölümsüzlük hakkında söyleyeceklerine hazırlanmışken kafasındakiler bölünmüştü.

– Ver!

İçi parçalandı, sevgi ve şefkat duyguları içinde çocuğunu besleyen baba gibi hissetti kendini. Kaşık kaşık vermeye başladı.

Adamın gözleri farklıydı şimdi. Çocuğun gözleri farklıydı şimdi.

Yağmur devam ediyordu. Gramofon sürekli çalıyordu.

– Tanrım! dedi adam.

O, hiçbir şey demedi.

NEHİR

Emir apaçıktı: Nehre girmek ve iki yüz metreden fazla yaklaşmak yasaktır. Hiçbir yanlış anlamaya yol açmayacak şekilde belirtiliyordu. Emre karşı çıkan, askeri mahkemede yargılanacaktı.

Birkaç gün önce, bizzat komutanın kendisi okudu onlara. Bütün bölüğü çağırdığı genel bir toplantıda okudu. Tümen emri! Hafife alınamazdı.

Nehrin bu kıyısına kamp kuralı yaklaşık üç hafta olmuştu. Öbür kıyısında ise düşman vardı, yani herkesin dediği gibi «diğerleri».

Durgun geçen üç hafta... Bu durumun uzun sürmeyeceği kesindi ama şimdilik sessizlik hâkimdi.

Ve nehrin her iki kıyısı da gözalabildiğine ormanlıktı. Sık ağaçlı bir orman. Her iki taraf da ormanın içinde kamp kurmuştu.

Alınan haberlere göre, öbür kıyıda «diğerleri»nin iki bölü-

ğü vardı. Buna rağmen savaşmaya da niyetleri yoktu. Kimbilir ne yapmayı planlıyorlardı. Bu esnada iki tarafın gözcüleri ormanda gizlenerek, her ihtimale karşı hazır bekliyorlardı.

Üç hafta! Nasıl da geçmişti üç hafta! İki buçuk yıldır süren savaşta böyle bir dönem hatırlamıyorlardı.

Nehre ilk geldiklerinde hava hâlâ soğuktu. Son birkaç gün ise daha iyi gidiyordu. Artık ilkbahar!

İlk önce çavuş, sessizce ortadan kayboldu. Bir sabah erkenden ortadan kayboldu ve nehrin sularına daldı. Az sonra göğsünde iki kurşunla bölüğüne döndü. Çok uzun yaşamadı.

Ertesi gün iki asker daha gitti. Bir daha onları gören olmadı. Sadece silah sesleri duyuldu sonra sessizlik.

İşte o zaman tümen emri geldi.

Nehir büyük bir tutkuya dönüştü. Akan suyun sesini duyuyorlardı ve karşı konulmaz bir şekilde onu arzuluyorlardı. Bu iki yıl boyunca pislik içinde yaşamışlardı. Alışkanlıklarının çoğundan yoksun kalmışlardı. Ve işte şimdi yollarına bu nehir çıktı. Ama tümenin emri...

– Lanet olsun, emre! dedi. O gece dudakları arasından. Rahat uyuyamıyor, kıvranıp duruyordu. Uzaktan gelen nehrin sesi ona huzur vermiyordu.

Ertesi gün gidecekti. Ne olursa olsun gidecekti. Lanet olsun tümen emrine!

Diğer askerler uyuyorlardı. Sonunda o da yattı uyudu. Bir rüya gördü, bir kâbus. Nehri görüyordu. Nehrin önündeydi ve onu bekliyordu. O da kıyıda çıplak; girmedi. Görünmez bir el tutar gibiydi. Sonra nehir bir kadına dönüştü. Diri, esmer, genç

bir kadın. Çıplak çimenlerin üzerine uzanmış, onu bekliyordu. O ise kadının önünde çıplak; yaklaşamıyordu. Görünmez bir el tutar gibi.

Bitkin bir halde uyandı. Daha gün ağarmamıştı...

Kıyıya vardığında durdu ve baktı. Nehir! Demek ki bu nehir vardı. Zaman zaman, gerçekten var olmadığını düşünüyordu. Bir düş mü, yoksa grup yanılgısı mıydı?

Fırsatını buldu ve nehre doğru ilerledi. Harika bir sabahtı! Şansı olsa da işin kokusu çıkmasa; gerisi umurunda değildi.

Kıyıdaki ağaçlardan birine giysilerini, gövdesine de tüfeğini dayadı. Bir kez daha arkasına, aralarından biri görmesin, «diğerlerinden» biri farketmesin diye de bakındı ve suya daldı.

İki kurşun yarası alan ve iki buçuk yıldır işkence gören bu vücut, çırılçıplak suya girdiği andan itibaren kendini başka bir insan gibi hissettti. Sanki içinden süngerli bir el geçip, iki buçuk seneyi silmişti.

Bazen yüzüstü bazen sırtüstü yüzüyordu. Kendini akıntıya bırakıyordu. Dibe de dalıyordu.

Son iki buçuk yıl, içinde derin izler bırakmış, henüz yirmi üç yaşında bile olmayan bu asker, şimdi bir çocuktu.

Sağda ve solda, her iki kıyıda, zaman zaman üzerinden selamlayarak geçen kuşlar uçuşuyordu.

Önünde akıntının sürüklediği bir dal parçası gidiyordu. Tek dalışta ona yetişmeye çalıştı. Ve başardı. Sudan çıktığında dalın tam yanındaydı. Çok sevindi! Ama aynı anda, yaklaşık otuz metre uzağında bir kafa gördü. Durdu ve daha iyi görmeye çalıştı. Orada yüzen de onu görmüştü ve o da durdu. Bakındı.

Birden önceki kişiliğine büründü: İki buçuk yıldır savaşan,

boynunda savaş hacı taşıyan, tüfeği ağaca dayalı asker.

Onlardan mı yoksa «diğerlerinden» biri mi olduğunu anlayamıyordu. Nasıl anlayabilirdi ki! Bir kafa görmüştü yalnızca, kendilerinden biri olabilirdi, «diğerlerinden» de.

Birkaç dakika her ikisi de hareketsiz durdu. Bir hapşırma sessizliği böldü. Hapşıran da kendisiydi ve alışkın olduğu şekilde küfretti. O zaman «diğeri» karşı kışıya doğru hızla yüzmeye başladı. O da vakit kaybetmedi. Var gücüyle kendi kıyısına yüzdü. İlk o çıktı kıyıya. Tüfeğini dayadığı ağaca koştu, onu kaptı. «Diğeri» sudan çıkıyordu. O da kendi tüfeğini almaya koştu.

Tüfeğini kaldırdı ve nişan aldı. Kafasına kurşunu isabet ettirmesi çok kolaydı. «Diğeri» sadece yirmi metre uzağında, çırılçıplak koşarken kolay bir avdı.

Hayır, tetiği çekmedi. «Diğeri» oradaydı, dünyaya geldiği gibi çıplak. O da burada, dünyaya geldiği gibi çıplak.

Tetiği çekemiyordu. İkisi de çırılçıplakdı. İki çıplak insan. Elbiseden çıplak. İsimden çıplak. Milliyetten çıplak ve kendi hakî yeşillerinden çıplak.

Tetiği çekemiyordu. Nehir şimdi onları ayırmıyordu, aksine birleştiriyordu.

Tetiği çekemiyordu.

Tüfeğini indirdi. Başını eğdi ve sonuna kadar hiçbir şey görmedi, sadece karşı kıyıdan tüfek sesi ile ürküp havalanan kuşları... Önce dizlerinin üzerine çöktü sonra da yüzüstü toprağa yığıldı.

DUVAR

Şehir merkezinden uzak, sanayi bölgesinde, insanların kaldığı odalarla dolu, küçük bir avluydu. Havası ağırdı, tıpkı diğer sanayi mahallelerinde olduğu gibi.

Avluda yaşayanların çoğu, çevre fabrikalarda çalışıyordu. Kırkbeş yaşlarında, evlenmemiş, tuvaletin yanındaki odada yalnız kalan, birinci dereceden devlet memuru olan bir adamla, çeşitli aileler vardı.

Avlunun çevresinde başka avlular ve tek katlı basık evler bulunuyordu.

Kadınlar, sık aralıklarla avluyu kireçliyorlardı. Çiçekli saksılarla da süslemişlerdi. Doğrusu tuvalet çok pis kokuyordu, ama hiçbir şey yapılamazdı.

Avlunun önünden bir sürü araba geçiyordu. Fabrikalar çoktu, bunun için de trafik oluyordu. Ama avluya girdin mi, başka bir dünyaya girmiş gibiydin.

Kocaları gibi fabrikada çalışmayan kadınlar, sabahları, odaları temizler, avluyu süpürürdü. Çamaşır yıkandığı günler, bir

sürü erkek, kadın ve çocuk iç çamaşırı görürdün.

Çünkü avluda çocuk da vardı. Bütün gün oyun oynayan, okula giden veya çalışan daha büyük çocuklar.

Avluda yaşayanlar, zaman zaman hastalanırdı. Bunlar önemsiz hastalıklardı. Fakat bir çocuk çok hastaydı.

Ürkek bakışlı, kısa boylu, zayıf bir kadın olan annesiyle birlikte, bir odada kalıyordu. Duldu. Kocası son savaşta ölmüştü. O zamanlar çocuk bebekti. Bir dokuma fabrikasında çalışıyordu. Dışarıya çamaşır da yıkıyordu.

Çocuk on iki yaşından beri makine atelyesinde çalışıyordu. Yasaya göre on dört yaş ve üstü çalışabilirdi.

İşe başlayabilmesi için her yolu denediler. Anasına yardım etmek istiyordu.

Şimdi on beş yaşındaydı. Gündüzleri makine atelyesinde çalışıyor, geceleri teknik liseye gidiyordu.

Bir öğleden sonra makine atelyesinde çalıştığı bir sırada, hastalık kendini gösterdi. Çok güçlü bir öksürük tuttu -son zamanlarda öksürüyordu, fakat önemsememişti- ve aniden kan kustu.

Sigorta hastanesine gittiler. Ultrasona girdi. Röntgenini çektiler. Sol ciğeri hastaydı.

Doktor, «İstirahat, iyi yemek, temiz hava» dedi, ürkek ve her zamankinden daha korkulu bakışlarla bakan annesine.

Ve ekledi:

– Ayrıca, ruhsal etkenlere dikkat!

Anne, oğlunu aldı ve gittiler.

İstirahat edebilirdi. Çocuk, işi bıraktı. Annesi ona kullanılmış bir şezlong aldı. Avluya çıkıp, oturuyordu.

İyi yemek... Oğluna daha iyi yemek pişirmek için işte mesaiye kalıp canı çıkana kadar çalışıyordu.

Temiz havaya gelince işte bu zordu. Orada hava ağırdı. Annesi ise, fabrikaların havayı kirletmesini durduramazdı. Anlayamadığı, doktorun son cümlesiydi.

– Ayrıca, ruhsal etkenlere dikkat!

Bunun çok önemli bir şey olabileceğini düşündü. Korkuya kapıldı. Devlet memuruna sordu, o da açıkladı. Çocuğun, bu durumda, sükûnet içinde yaşaması gerektiğini söyledi.

Hiç kimse tam olarak ne olacağını bilmiyordu. Tek bildikleri yandaki basık ve tek katlı evin satıldığıydı. Hatta çok iyi fiyata satıldığı. Evin çok zengin olan yeni sahibi onu yıkacaktı. Sonra ne yapacaktı? Kimse bilmiyordu.

Yandakiler apar topar taşındılar ve bir sabah ustalar gelerek yıkıma başladı.

Duvar, sürekli yükseliyordu.

Yıkımdan sonra ustalar duvarı inşa etmeye başladılar.

Yeni sahibi, arsanın etrafını setle çevirmek istediğinden, duvarın inşasını sipariş ettiği söylendi.

Başkalarıysa fabrika yaptırdığını söylediler.

Avludakiler önceleri bu durumdan endişe duymadılar. Niçin endişelenselerdi ki? Bir duvar, bir duvardır. Ama duvar yükseldikce acı çekmeye başladılar.

Duvarın ağır ağır yükselişi ruhlarını sıkıyordu. Bir metre oldu, iki metre oldu, iki buçuk metre, üç metre... Ve hâlâ yükseliyordu! Her sabah ustalar paydos ettiğinde, duvarın biraz

daha yükseldiği dikkat çekiyordu.

Bu duvar, yaşamlarına aniden giren bir varlıktı.

Bir gece yan odada karısı ve iki çocuğuyla kalan vatman, tuvalete gitmek için oradan geçerken tornacının karısıyla kavga etti. Şiddetli bir kavga oldu, yumruk yumruğa girdiler.

İkinci gün, sudan bir sebepten iki kadın kavga etti.

Daha başka şeyler de oldu.

Avludaki insanların çoğu değişmişti.

Devlet memuruna gelince... Alışılagelmiş sükûneti gitmiş, geceleri uyuyamaz olmuştu. Duvar, önünde kabus gibi duruyordu. Onu en çok üzen duvar yükseldikçe daha da kötüleşen çocuğun durumuydu.

– Ayrıca ruhsal etkenlere dikkat!

Aklına doktorun söyledikleri geldi ve her şeyin ne kadar ters gittiğini düşündü.

Çocuk, her zaman olduğu gibi avluya çıkarak şezlonga uzanıyordu, fakat bütün gün sessiz ve düşünceliydi. Sürekli zayıflıyordu. Yüzü sararmıştı ve gözlerinin altı halka halkaydı. Duvar, göğsünü, sol ciğerini sıkıştırıyordu.

Gece bitmek bilmiyordu. Uyku tutmuyordu.

Az önce soyunmaya başlamıştı. Yanda, tuvalet çok pis kokuyordu.

Gömleğini çıkardı ve fanila ile kaldı. Pantolonunu çıkardı, ayakkabılarını sonra çıkaracaktı. Paçalı beyaz donunu çıkarmak üzereyken, duvar geldi aklına ve düşünmeye başladı.

Işığı söndürdü, bir sandalyeye oturdu ve sigarasını yaktı.

Duvar, yaşamlarını değiştirmişti. Karısından şüphelenen tornacıyı düşünüyordu, bu şüphe içini bir kurt gibi kemiriyordu. Bir şekilde diğerlerini de etkileyen duvarı düşündü. Gittikçe ölüme yaklaşan çocuğu düşündü.

– Ayrıca ruhsal etkenlere dikkat!

Diğerleri avluda çoktan uyumuşlardı. Geçti. Gece yarısını geçmişti.

Düşünceler, içinde birbiri ardınca yoğunlaşıyordu.

Bir devlet memuru, birinci derece bürokrat olmanın dışında hiçbir şey değildi. Şimdiye kadar normalin, ölçü olanın dışına çıkmamıştı.

Oysa şimdi bir şeyler yapması gerekiyordu. Kendisi için değil. Diğerleri için, avludaki insanlar için. İnsanlar için.

Sigara üzerine, sigara içiyordu.

Pencereden, karanlıkta onu ezerek yükselen duvarı seçiyordu. Duvarın, dehşet verici bir yüzü vardı. Aniden duvarın yaşam olduğunu, insanlar üzerinde yükselip onları ezen, sürekli ezen yaşam olduğunu düşündü.

Yukarıya çıktı, çekmeceyi açtı, eski silahını aldı, fanilası, paçalı donu ve ayakkabılarıyla avluya çıktı. Duvar oradaydı. Dehşet saçan yüzünü görüyordu. Duvar, duvar oradaydı. Polisler geldiğinde «Evet, ben öldürdüm» diyecekti. Duvar oradaydı, yaşam oradaydı, yaşam, duvar, duvar, duvar, duvar...

Altı kurşunu da üzerine sıktı.

SINIRDAKİ İSTASYON

Trenlere olan tutkusu çocuk yaşta başlamıştı. Karşı konulmaz bir tutkuydu bu.

Kolunun altına kitapları sıkıştırıp okuldan kaçtığı zamanlar, doğru istasyonun yolunu tutardı. Yaşadıkları yer, küçük bir kasabaydı.

Bir köşeye siner, saatlerce etrafına bakınırdı. Yalnızca gelip giden trenler değil, oradaki tüm atmosfer büyülerdi onu. Okul kırmaktan sınıfta kaldı. Annesinden yediği dayaklara rağmen o, kendi havasındaydı.

Daha o zamanlar hayal ettiği şey, diğer çocukların düşlediği gibi subay veya mühendis değil istasyon şefi olmaktı. Kendini kolları şeritli, koyu lacivert üniformayı giymiş, başkentin merkez istasyonunda hayal ederken çok mutlu oluyordu.

Küçükken, istasyonda, trenin gelip gidişiyle ilgili tüm manevraları öğrenmişti.

Ayrıca gözlemi de öğrenmişti. Yolcuların yüzlerini okumayı. Kimileri istasyonda, dost ve akrabaları tarafından yolcu

edilirdi, bitmek bilmez kucaklaşmalarla duygulanmalarla. Kimileriyse dönüşlerinde, nasıl şaşaalı karşılanırlardı. Yine duygulanmalar, kucaklaşmalar. Ama daha o zamandan, sempati duyduğu insanlar, yalnız yolculardı. Tek başlarına seyahat edenler. Gitme saatleri geldiğinde, vagonlarına atlayıp kaybolanlar. Onlar, pencereden bakmazlar. Çünkü, bilirler ki, «İyi yolculuklar» dileyecek kimseleri yoktur. Aynı şekilde, dönüşlerinde de vagonlarından hızla inerler ve çıkışa doğru yol alırlar. Bilirler ki «Hoş geldin» diyecek birileri beklemez onları.

Şef olmak düşüncesi içinde büyük bir merak halini almıştı ve hiçbir şey hiçbir şey onu bu kararından vazgeçiremedi. Ne annesinden yediği dayaklar ne iki kez sınıfta kalması ne de bir demiryolu işçisinin, vagonlardan birinin arkasında ona zorla yaptıkları...

Ve demiryolu işçisi oldu. Şef olmak için «gereken özelliklere» sahip değildi. Okulu bitirmeyi başaramamıştı. Buna rağmen, gece gündüz sevdiği ortamda bulunmak, ona yetiyordu.

Şimdi artık emekliydi ve oturup anılarını yazmayı düşünüyordu. Otuz iki yıl boyunca bu işi yapmış, küçük büyük birçok istasyonda çalışmıştı. Çok şey görmüştü. Bir sürü anısı vardı.

Akşamları birlikte içki masasına oturdukları öğretmen emeklisi arkadaşına, kitapla ilgili düşüncelerini açtı. Ona göre bu, müthiş bir fikirdi. Hemen kitabın adını bile koydu: «Uzun Demiryolu Yaşamından Anılar».

Bunu duyunca,

– Kendi de demiryolu kadar uzun, dedi ve kadehlerini tokuşturarak gülmeye başladılar.

Yaşadıkları içinde, özellikle bir olay onu derinden etkilemişti. O zamanlar küçük bir sınır kasabasında görevliydi. İstas-

yon aynı zamanda sınırdı ve gerisinde başka bir dünya başlıyordu.

Bir sonbaharın ikindi saatleriydi. Kasım ayı. Hava yağmurlu ve sisli.

Avrupa'ya devam edecek tren varmıştı. Kontroller tamamlandı. Gümrük kontrolü, pasaport kontrolü. Hepsi tamamdı ve tren ağır ağır hareket etti.

Bir an, tren sınırı geçmeden, 3. mevkiden, elinde valiziyle bir adamın vagondan atlayıp, uzaklaştığını gördü. Olayı kendinden başka hiç kimse görmemişti. Vakit kaybetmeden adamın atladığı yöne doğru koşmaya başladı. Hangi cehenneme koşuyordu? Kaçakçı mıydı? Sabotajcı mıydı, yoksa?

Sis çok yoğundu ve hiçbir şey seçilemiyordu. Tazı gibi aranıyordu. Sol avucunun içinde -solaktı- her zaman yanında taşıdığı çakısını sıkıyordu.

Aradı, aradı. Hiçbir şey. Yabancı yok olmuştu. Yer açılıp, içine girmişti sanki. Hırsından kudurdu. Öylece kaçıramazdı elinden.

Ararken, istasyondan uzaklaştığını farketti. Adeta köpürdü. Henüz yaktığı sigarasını yere attı. Bir ikincisini yakarak, istasyona doğru ilerledi. İki nefes çektikten sonra, bunu da hırsla yere attı.

İşte o an onu gördü.

İstasyonun, yaklaşık yüz metre uzağında, terk edilmiş vagonlardan birinin basamağında oturuyordu. Kendisi uzaklarda koştururken, o, oradaydı. Başını elleri arasına almış, basamakta oturuyordu. Küçük valizi yerdeydi.

Yaklaştı, çakısı hazırdı.

Yabancı, istasyon şefinin ayaklarına karışan otlardan mı, derin düşüncelere dalmış olduğundan mı, yaklaştığını farkede-

medi. İki metre uzağında durdu.

– Söyler misin, dedi. Burada neler oluyor?

O, başını kaldırdı. Şaşırmamıştı. Kırk yaşlarındaydı. Belki de biraz daha fazla. Sıradan bir yüze sahipti. Tek bir kelime etmeden baktı.

O zaman, yine konuşmaya başladı.

– Sanırım bir şeyler anlatman gerekiyor. Üçüncü mevki bir vagondan atlayıp, trenden uzaklaştığını gözlerimle gördüm. Sonra da yok oldun.

– Yok olmadım. Gelip, buraya oturdum.

– Her neyse aynı şey. Sorun, bir şeyler anlatman gerektiği. Burada, neler oluyor?

Gözü valize takıldı. İçinde ne olabilirdi? Kaçak mal mı, yoksa bir bomba mı?

Valize baktığını görünce, hiçbir şey söylemeden açtı.

– Kendiniz de bakın, dedi. İç çamaşırlarım, tıraş makinem ve iki kitap dışında, hiçbir şey yok...

– Güzel! dedi. Ama yine de bir şeyler anlatman gerekiyor. Gidebileceğin düşüncesini aklından çıkar.

Gülümsedi. Gülüşünde acı bir ifade vardı.

– Evet. Gidemeyeceğimi zaten biliyorum. Bu yüzden son anda trenden atladım.

– Anlamıyorum.

Bir suskunluk oldu. Güneş batmak üzereydi.

– Konuşacağım dedi, adam, anlatacağım.

Gözlerinin içine baktı. Doğruyu söyleyeceğini hissediyor-

du. Hislerine olan kör inancı delilik derecesindeydi.

– Sigara; paketi uzatarak ikram etti.

Sigarayı aldı, iki nefes çektikten sonra,

– Yıllardır bu seyahati planlıyordum. Son an geldi çattı. Trene bindim. Sınıra kadar birkaç yüz kilometre kat ettim ve son anda, son anda korktum.

– Korktun mu? Kimden?

Hemen cevap veremedi.

– Kendimden.

Anlayamıyordu. Bir deliyle karşı karşıya olduğunu düşündü bir an.

– Yaşamı, elimden kaçırdım. Yola çıkarken başkaydı, şimdi başka. Yıllar önce, bir zamanlar gençken, çocukken, hayallerim vardı. Çelişkilerden uzak, güzel bir yaşam için hayallerim. Onları gerçekleştirmeyi başaramadım. Nedeni, o başka bir hikâye.

Sustu. Sis daha da yoğunlaşmıştı.

– Gitmeyi düşündüm. Hayatımı mahvettiğim bu ülkeden uzaklara gitmek istedim. Başka bir toprakta yeniden kurmak için. Uzun zaman, bu düşünceyle, bu hayalle yaşadım.

Ve bugün, az önce, sınırı geçmeden, son an korktum.

Yine sustu. Uzaklardan bir tren sesi duyuldu.

– Yanımda kendimi de taşırsam, bu zarar görmüş benliği oraya taşırsam o başka toprağa, o zaman... o zaman hiçbir umut kalmayacak. Oysa şimdi, hiç olmazsa, başka bir yerdeyken, daha farklı olabilirim umuduyla yaşıyorum.

Başını ellerinin arasına aldı.

Adamın doğruyu söylediğine emindi. İyice neler olduğu-

nun farkına varmamıştı, ama doğruyu söylediğine emindi. Söylediklerinin doğru olduğu gözlerinden okunuyordu.

Adam, orada kaldı. Başı ellerinin arasında. Hava kararmıştı. O, yavaşça uzaklaştı. Hiç bir şey söylemeden. Ne söyleseydi ki.

GÜNEŞ YAKIYORDU

Saat 11.00 sularıydı. Sabahın 7'sinden beri yürüyordu. Pazarın arkasında kalan avlunun içindeki odadan çıktığı andan beri, öyle şansa yürüyordu. Nereye gideceğini bilmeden, nereye gittiğini düşünmeden.

Güneş yakıyordu...

Ağzı kuru ve ekşimsiydi. Karnını en son iki gün önce doyurmuştu.

Bir pastahanenin önünden geçerken, «işgalde açlığa nasıl dayandım,» diye düşündü.

Her sabah erkenden, kira için söylenip de onu görür görmez küfürü basan ev sahibesini uyandırmadan, tam bir fare deliği olan odasından çıkıyordu. Aynı sebepten, uyumuş olacağını hesaplayarak, gece geç vakitlerde dönüyordu.

Varisten şikâyetçi olan şişman kadın.

– Ben işsizlik kurumu muyum, diye yakınıyordu.

Kesin haklıydı, ama o da bir çıkmazın içindeydi. Sekiz aydır işsizdi ve bütün parası bitmişti. Şimdi cebinde çok güçsüz düş-

tüğünde, ancak bir çorba içebilecek kadar az para vardı.

Fakat hayır! Son parasını çorba için harcamayacaktı. Başka bir şey düşündü: Bir piyango bileti almayı. Çekiliş, öğleden sonra altıda yapılacaktı ve o sabah bilet almayı düşündü. Kazanacağını ümit ediyordu belki de en büyük ikramiyeyi.

Güneş yakıyordu...

Sekiz aydır işsizdi, bir sürü kapı çalmıştı. Hiçbir yerde iş bulamadı. İşçi olarak çalışmak istedi her ne işte olursa olsun. Fakat elleri o zamana kadar büro işine alışkındı, işçi olamadı. Zaten o alan da büyük sıkıntı içindeydi.

Şu sekiz ay içinde, iş için nerelere koşturmuştu. Kaç kapı çalmıştı, kaç merdiven çıkmıştı. Hiçbir şey! Ama şimdi bileti alacaktı ve kazanacaktı. Kazanacağını ümit ediyordu.

Köşede birikmiş insanları gördü. Bir kaza olmuştu. İki araba çarpışmıştı. Bir kamyon ve bir taksi. Ana yoldu ve trafik yoğundu.

Diğerleriyle birlikte durdu. Her ağızdan bir ses çıkıyordu. Bir trafik polisi not alıyordu. Bir anda bir sürü insan birikmişti. Dağılmalarını söyledi polis. O da uzaklaştı. Taksinin plakasına dikkatlice baktı: 70446. Son numarası 6 olan bir bilet almayı düşündü.

Güneş yakıyordu... Geçen hafta, bir sinemanın önünde vakit öldürüyordu. Orta yaşlı biri - altın çerçeveli gözlüklü - ona bakarak işaret etti. Birlikte sinemaya girdiler. Sonra adam çıkarıp biraz para verdi. O, bundan iğrendi.

– Şans oyunları burada! Çekiliş bir saat sonra! diye bağırıyordu bir çocuk, elinde bir deste biletle.

Bileti şimdi almayacaktı. Çekilişin bir saat sonra değil de öğleden sonra olacağını biliyordu. Vakti vardı. Daha sonra alacak ve kazanacaktı. Kazanacağını ümit ediyordu. Hatta en

büyük ikramiye bile.

Güneş yakıyordu... Susamıştı. Bir kahveye girdi ve köşeye doğru ilerledi. Bir bardak su istedi. Verdiler. Çıkışta, masanın üzerinde duran bir gazeteye gözü takıldı. Birkaç başlık okudu. «Küçük ilanlar» köşesini de. İşle ilgili «küçük ilanlar»dan ümitsizdi. Artık başka kapı çalmaya tahammülü yoktu, başka merdiven çıkmaya da. Buna rağmen, dürtülmüş gibi baktı gazeteye. Onu ilgilendiren bir ilandı ve şöyle diyordu: «30-35 yaşlarında, lise mezunu, büroda çalışacak eleman aranıyor. İthalat-ihracat bürosu, Hrimatisteriou sokağı 146, saat 13.00-14.00.»

Dışarı çıktı. Güneş yakıyordu. Giderek daha zayıf düşüyordu. Güçlükle yürüyordu. Ama yürüyordu. Yanından bir subay geçti. Törendeymiş gibi hızlı hızlı yürüyordu. Var gücüyle onu izlemeye çalıştı. Adımlarını hızlandırdı, ancak birkaç metre kadar sonra tükendi. Ağzını daha kuru, daha ekşi hissediyordu. İthalat-ihracat bürosuna gitmeyecekti. Hayır gitmeyecekti!

İthalat-ihracat bürosu altıncı kattaydı. Neyseki asansör vardı. Girmek üzereydi ki, küçük çocuk yanındaki tabelayı gösterdi.

ASANSÖRÜ YALNIZ KİRACILAR KULLANABİLİRLER.

Yürüyerek çıktı. Merdiven bitmek bilmiyordu. Çıkıyor, çıkıyordu... Dördüncü kata gelmişti, aydınlığın camında kendi yüzünü gördü. Sakalı vardı. Günlerdir tıraşsızdı. Böyle nasıl giderdi. Bu halde görseler, kesin kovarlardı.

Altıncı kata geldiğinde, birine büroyu sordu. Soldaki son kapıydı.

Şimdi cesurca ilerliyordu. Yüzü tıraşlıydı.

– Buyrun! bir kadın sesi.

Kız o an telefonda görüşüyordu. Kapının yanında durdu ve bekledi.

– Buyrun, lütfen, dedi kız telefonu kapatırken.

– Demek istemiştim ki...

O sıra telefon çaldı, yeniden. Kız ahizeyi aldı.

– Alo! Evet nakliyesi öğleden sonra yapılacak.

Evet, yüz yirmi kilo. Bir şey değil! Yeniden ona döndü.

– Affedersiniz! Evet?

– Evet, söylemek istediğim şu...

Tekrar telefon.

– Alo! Nasıl? Bir daha bakayım.

Kız, bir kitabı açarak aramaya başladı.

Sinirli sinirli, kasketini sıktı. Duvara baktı, takvim, tablolar... İçeriden sesler işitiliyordu. Tok bir erkek sesiydi.

– Oldu! Mal hazır olacak.

Kız, aradığını buldu.

– Alo! Numarası, iki, sekiz, sıfır, sıfır, evet çift sıfır. İyi günler.

Ona döndü. Kız konuşmaya fırsat bulamadan, o konuştu.

– Boş kadronuz hakkında görüşmeye geldim. Lise mezunuyum, biraz muhasebe bilgim var... Birden sustu. Kızın yüzündeki ifadeyi gördü.

– Üzgünüm, dedi kız. On dakika önce gelmiş olsaydınız, yetişecektiniz.

Ne söyleyeceğini bilemiyordu.

– On dakika önce... haykırdı. Tıraş olmaya gittim. Tıraş olmaya gittim, diyorum size!

Kız, sessizce baktı. Kahverengi gözleri vardı. Kapıya döndü.

–Şans oyunları burada!

İstemeden bir mağazanın aynasına dikti gözlerini. Yeni tıraşlı yüzünü gördü.

– Şans oyunları burada!

Hâlâ aynadaki yüzüne bakıyordu.

Birden gülmeye başladı. Gülmeye, gülmeye...

Güneş yakıyordu...

BİR GECE...

İlk farkına varan, daktilo yazan kız oldu.

– Kar! Kar! dedi bağırarak.

Anında daktilosundaki «mühimdir» başlıklı yazıyı yarıda bırakıp, pencereye koştu. Sonuna kadar açıp, ellerini uzattı karı tutmak için.

Diğerleri de işlerini bırakıp, pencerenin önüne geldiler. Şimdi, köşede, sandalyesinden kımıldamayan bir kişi dışında bütün personel, üç erkek ve iki kız oradaydılar.

Her geçen an daha da şiddetlenen karın yağışını seyretmekten zevk alıyorlardı. Bu kış düşen ilk kardı.

– Akşama kadar iyice tutar, dedi, kalın enseli kayıt memuru.

– Öğlene kadar desene. Daha saat dokuz buçuk, dedi bir diğeri.

Ve yalnızca o katılmadı. Biraz yağan kara baktı, sigarasını yaktı ve önündeki evraklara eğildi. Daktilocu kız onu rahat bırakmadı. Gidip önünde durdu.

– Gelin de, nasıl yağdığını seyredin! Nasıl insansınız siz böyle! Ben neyiniz var biliyorum: Yalnızlığı seviyorsunuz!

Elinden çekerek pencereye götürdü. Şimdi onlarla birlikteydi.

Aniden, büronun kapısı açıldı ve odacının kel kafası göründü.

– Müdür! diye bağırdı!

Yerlerine oturmak için koşuştular ve işlerine gömülmüş havasını takındılar. Kayıt memurunun ne yapacağını bilemeyip aceleyle elinden cebine attığı kartopu, yavaş yavaş erimeye başladı.

Saat 18'de, bürodan ayrıldı ve karla kaplı yollara çıktı. Gerçekten de öğlene kadar iyi tutmuştu kar. Öğleden sonra yağmamıştı bile.

Şehir, şimdi farklıydı.

Sabah, daktilocu kızın «Evet, ben sizi anlıyorum yalnızlığı seviyorsunuz siz», sözü üzerine alt üst olmuştu. Kız onun en zayıf yönüne değinmişti.

İşten sonra, bir yerde oturmalarını teklif etmeyi düşündü. Onunla konuşmak istiyordu.

İş çıkışında, merdivende yolunu kesti.

– Paltonuzda bir iplik var, diyebildi, sadece.

Kendisiyle konuşmak istediğini anlatamadı.

Şimdi, gecenin içinde, amaçsız, yapayalnız ilerliyordu. Trafiğin yoğun olduğu caddelerden geçti. Renkli panolardan yansıyan ışık, her yeri örtmüş, karın beyazlığıyla kontrast yaratıyordu.

Gürültüyle ilerleyen kalabalığın arasına katıldı.

Yalnız hissediyordu. Sabah da köşesinde otururken böyleydi, daktilocu kız, onu diğerlerinin yanına, pencerenin kenarına götürdüğünde.

Yalnızlık benliğinin derinliklerindeydi.

Evet diğerlerine garip göründüğünü biliyordu. İçine kapanıklığını ve kızın da ifade ettiği gibi yalnızlığı sevdiğini sezdiklerinin farkındaydı.

Buna benzer şeyler, daha önce de söylenmişti. Fakat kızın sözlerinin onu bu kadar etkilemesinin sebebini anlayamıyordu. O gün, kızla konuşabilmek için işkence çekiyor olmasına rağmen, son anda laf değiştirip paltosunda bir iplik olduğunu söylemişti yalnızca. Bu ilk değildi: Bir başkasına yüreğini açarken, son an durmak.

Saat ilerlerken, o hâlâ geziniyordu.

Onunla keşke konuşabilseydi! Herhangi biriyle konuşabilseydi! Kalbini açabilseydi. Neler hissettiğini söyleyebilseydi.

– Ben neyiniz var biliyorum. Yalnızlığı seviyorsunuz siz.

O da diğerleri gibi düşünerek aynı yanılgıya düşmüştü. Hissettiklerinin, yalnızlığı sevmekle ilgisi yoktu. Aksine nefret ediyordu yalnızlıktan. İnsanlara yakın olmak istiyordu, heyecanlarını paylaşmak, döneminin acı çekmiş insanlarına karşı olan borcunu ödemek. Fakat bir şey onu engelliyordu.

Tabii yüreğini birilerine açmayı başarsaydı, söyleyeceklerini bir sıraya koyamayacaktı. Kendi içinde bir bölünme sözkonusuydu. Bu doğaldı. Dünyaya, etrafına bakarken, orada gördüğü bölünmüşlük içine yansımıştı. Sanki yaşamımız, dünyamız, İkinci Dünya Savaşı sonrası yıllarda bölünme içinde değil miydi?

Yaşam üzerine düşünmüştü. Gerçeği aramıştı. Yaşamın

gerçek yüzünü ve buldu. İşte o zaman, yalnız kaldığını farketti. Ruhsal bir yalnızlığın sınırları içindeydi artık. Yalnızlığından kurtulmak istiyordu, nefret ediyordu. Yaşadığımız dönemde yalnız olmaya hakkımız yok, diye düşünüyordu. İnsanlar bizi bekliyor, bizi arıyorlar! Ve eğer onları mutlu edemiyorsak, en azından yüreğimizi açabiliriz. Bu yaşamın bize de rahat vermediğini, yanlarında olduğumuzu, ortak heyecanlarını paylaştığımızı söylemek için.

Bir bara girdiğinde, saat on bir gibiydi. Kötü ışıklandırılmış, dar uzun, nemli bir bar. Duvarlarında, sararmış eski içki reklamları.

Konyak ısmarladı. Sigara yakarak başka şeyler düşünmeye çalıştı. İmkânsızdı! Kafasının içinde hep aynı düşünceler vardı. O gece ve son zamanlarda diğer bütün geceler, esiriydi düşüncelerin. Bar sessizdi. Birkaç müşteri. İkinci konyağı ısmarladı.

Ayrıldığında saat gece yarısını geçmişti. Evine gitmedi. Karlı yollarda yürümeye devam etti. Yavaş yavaş merkezden uzaklaşarak başka mahallelerde dolaştı.

Yaşam hakkında düşündü. Yaşama eğilmişti, derin bir uçuruma eğilir gibi ve o zaman korkunç şeyler gördü sonra konuşamadı. Sesi donmuştu.

Bugüne kadar, hiçbir zaman, diye düşündü, evlerimizin çatısı birbirine bu kadar yakın değildi, fakat hiçbir zaman da kalplerimiz birbirlerinden bu denli uzak olmadı. Hissettiği yalnızlık, özel bir durum değildi. Günümüz insanının kaderiydi. Şimdiye dek hiçbir zaman, insan karşısında insanın yalnızlığı bu kadar derin olmamıştı.

Şimdi bir sanayi bölgesindeydi. Fabrikaların hacmi hükmediyordu oraya. Etrafta sessizlik. Daha aşağıda ise işçilerin yaşadığı mahalleler.

Yüreğindekiler sıkıntı veriyordu ona. Soru işaretleri, karışıklıklar, heyecan. Ah! Yüreğini bir açabilseydi!

Dua edebilseydi. İnsanüstü bir şeylere inansaydı, tek bir şey dileyecekti: Yüreğini açabilmeyi!

Göğsünde bir dalga. Sıkıştırıyordu. Çıkış arıyordu.

Fabrikanın köşesinden geçerken, solda duvara çok yakın bir gölge gördü. Orada kalakaldı korktu. Birkaç metre ilerisinde, başı kasketli bir adam, hareketsiz ona bakıyordu. Gece karanlıktı. Sessizdi. Korkusu yalnızca bir kaç saniye sürdü.

Yabancıya yaklaştı. Karanlıkta, kendisi gibi yapayalnızdı. Onu kendine çok yakın hissetti, çok yakın. Göğsündeki dalga sıkıştı, sıkıştı, içinde bir şeyler bölündü, nihayet kurtuldu ve kalbini bu yabancıya açtı. Kimbilir hangi çocuk eller yığmıştı oraya. O bir kardan adamdı.

BİSİKLET

Bir öğleden sonra. Bir cumartesi öğleden sonra güneşli bir gün. Aylardan nisan.

Avluda toplanmışlardı. Komşu evlerden kadınlar ve bir sürü de yumurcak.

– Meclis toplandı, dedi dede. O da avluya çıkmıştı tekerlekli iskemlesini yürüterek.

Sol ayağı, yıllardır kötürümdü.

Çocuk ateşli ateşli direksiyonu parlatıyordu. Diğerleriyse, avluda, alık bakışlarla günün konusu olan bisikleti seyrediyorlardı. Birazdan çocuk bisiklete binecekti ve sonra... kıyamet kopacaktı.

Bütün mahalleyi gezecekti. Herkes, daha yarım saat önce getirdiği yepyeni bisikletin üzerinde görecekti onu.

Kümesin yanındaki odada oturan aktris:

– Bu gece prömiyerini yaparız artık, dedi.

Henüz yeni gelen kaynak ustası da,

– Bekâretini bozarsın, bu akşam, dedi.

Karısı bakışlarıyla sinirlendiğini belli ederken, dokuma fabrikasında çalışan iki kızı da anlamlı bakışlarla gülüştüler.

Bu arada çocuk, etrafında olup bitenlere önem vermiyordu. Direksiyonu, iskeleti, pedalları, parlattı...

On beş yaşında, esmer, ince bir çocuktu. On iki yaşından beri makine atelyesinde çalışıyordu.

O öğleden sonra bir bisiklet satın alarak, en büyük hayalini gerçekleştirmişti. İki yıl bunun için savaştı. Kendini her şeyden mahrum ederek: Sinemadan, futboldan, hatta ara sıra gizliden içtiği sigaradan bile. Atelyede mesaiye kalırdı; işten ölecek hale gelene kadar. Yorgunluktan bitkin düşerdi de hayalinin ona verdiği güçle direnirdi. Ve işte o an gelmişti! O cumartesi, öğleden sonra atelyeden biraz erken çıkarak mağazaya gitti, bir deste parayı avans olarak verdi - diğer kısmını her ay taksitle ödeyecekti- bisikleti aldı ve şimdi avludaydı...

– Namussuz ayak, diye söylendi dede. Bu halde olmasaydın, ben de şöyle bir biniverirdim. Ve sakallarını okşadı.

– Ulan siz! dedi, bugün tıraş olmam gerekiyordu.

Çabuk su ısıtın, diye bağırdı.

Gelini, oğlanın anası koştu, ispirtoluyu yaktı. Aralarında bir kişi eksikti, çocuğun babası. Alman işgali sırasında, bir siperde yakalanmış, iki ay sonra idam edilmişti.

Büyük an geldi çattı. Her şey hazırdı. Bisikletin her tarafı parlıyor, üzerinde dört bayrak dalgalanıyordu.

Dedesi, yeni tıraşıyla -aceleden iki yerini kesmişti- şimdi avlunun tahta kapısının dışındaydı, yanıbaşında da diğerleri.

Annesi, belinde önlük, usulca, gözlerinden süzülen yaşları silerken, gözüne bir şey kaçmış gibi yaptı.

Yumurcaklar ağızları sonuna kadar açık, bakakaldılar. Heyecandan burunları akıyordu.

Her şey hazırdı. Bisiklet, çocuk ve diğerleri.

Yıkandı, üzerini değişti, pazar günlerine mahsus renkli ekose gömleği ve gri pantolonunu giydi.

Her şey hazırdı. Fakat hayır, eksik bir şey vardı, o da yetişti: Kızlardan birinin direksiyona yerleştirdiği kırmızı gül. Çocuğun yanakları, gülden çok kızardı ve hareket etti...

İlkin ağırdı, atını tanımaya çalışan bir binici gibi davranıyordu. Sonra hızlandı, sürekli hızlandı.

Şimdi avlunun kapısına başkaları da toplanmıştı. Bisiklet, yoksul mahalleli için yeni bir şeydi. Durgun suları hareket ettirmeye gelmiş bir şey.

Çocuk, önce evinin önündeki yoldan geçti sonra köşede kayboldu, biraz sonra sağdan yine belirdi, evin önünden tekrar geçerek köşede yeniden kayboldu ve yine soldan görünüp, evin önünden geçti...

Öylece hızlı giderken, avlunun önünde, elleri havada bağrışan insanlara bakıyordu ara sıra. Sesleri, derinden gelen bir uğultu gibi ulaşıyordu kulaklarına. Aralarında, direksiyonuna kırmızı gülü bırakan kızı ayırt edebiliyordu.

Birazdan akrobasiye başladı. Şimdi direksiyonu tutmadan gidiyordu. Avlunun kapısındaki insanlar daha da heyecanlanmışlardı. Elleri yükseldi ve daha yüksek sesle bağırmaya başladılar.

Çocuk, zaferinin doruğuna ulaşıyordu. Hızlandı, hızlandı ve oradaki insanlara baktı. Havada sallanan ellerini görüyor, seslerini duyuyordu. Direksiyona kırmızı gülü bırakan kızı seçebiliyordu. İşte, o sıra üç tonluk yük kamyonunu insanlar ancak görebildi, ama o farketmedi. Daha da yükselen ellerini

gördü, daha da yükselen seslerini duydu. Büyüyen heyecanlarının ifadesi gibi geldi ona. Direksiyona kırmızı gülü bırakan kızı gördü ve aniden kırmızı bir gül geldi gözlerinin önüne. Aniden bütün dünyası kırmızı bir gül oluverdi.

((... Ve Saat 19.15))

'Toplum Yararına Ahlak Derneği'nin büyük salonu doluydu. Bütün sandalyeler tutulmuştu. Arkalarda birçok insan ayaktaydı. Daha 7'ye 10 vardı. Başlama saati olan 19.15'e kadar başkaları da gelecekti.

İkinci sırada, bir kenarda oturuyordu.

– Başkan, gerekenden çok davetiye dağıtmış, diye düşündü.

Dernek başkanına baktı. Enerjikti, her yere koşuyordu, resmi davetlileri kabul ediyordu, en ufak ayrıntı kontrolündeydi. Mesleği doktorluktu; sexologdu tam yerinde deyişiyle. Bir sexoloğun Toplum Yararına Ahlak Derneği'ne başkan olarak seçilmesi, küçük şehrin bazı insanlarında şok etkisi yaratmıştı. Bunlar, Hıristiyan bir grubun üyeleriydiler.

Bu gibi şeyleri ciddiye alan, dindar insanlardı. Hatta doktor, adaylığını koyduğunda, gizli toplantılar düzenleyerek, seçimi sabote etmeye karar verdiler; fakat başkentte olan derneğin merkezinden doktor için onay emri geldi ve tartışmasız kabullendiler.

Neyse, o akşam onu ilgilendiren, başkan değil, birazdan kendisinin yapacağı konuşmaydı. Üyesi olduğu derneğin yönetim kurulu toplantının açılış konuşmasını ona bırakmıştı.

– Bu kadar davetiye dağıtılmamalıydı, diye düşündü. Kalabalık bir ortamın çok sıcak olacağını hesaplamalıydılar.

Programa şöyle bir göz attı:

PROGRAM

... Bölgemizin savaşta kahramanca ölen

Çocukları anısına, derneğimizce 17 Ekim

Cuma günü, saat 19.15'te düzenlenecek olan...

Ayrıntılı programı okuyordu. Başta, belediye bandosunun çalacağı marş. Sonra başkanın konuşması ve diğer konuşmacıyı takdimi. Sonra kendi sırası... Bunları Milli Bankanın bayan başkanı ve Maliye Müfettişinin kızı tarafından okunacak şiirler takip edecekti. Ayrıca programda yer alan koro. Koroyu çalıştıran bayan komutanın karısıydı ve devlet konservatuarından diplomalı olduğunu söylüyordu. Oysa dedikodulara göre diplomayı bakkaldan almıştı.

Program, belediye bandosunun milli marşı çalmasıyla sona eriyordu.

19.10. O sırada ticaret bankasındaki şefi, karısı ve liseyi bitirmiş olup şimdi damat bekleyen iki kızı, içeri girdiler.

Birazdan topçu albayı komutan geldi. Dernek başkanı tarafından karşılanırken, dalgınlıkla asker selamı verdi.

Salon, bayraklar ve defne yapraklarıyla süslüydü. Lacivert çizgili gri kostümünü giymişti. En iyi giysisiydi. Bir de yeni kravat satın almıştı. Küçük cebine mendil yerleştirdi. Dün, dernek başkanı tavsiyede bulunmuştu.

– Çırpılmış iki yumurta ye. Genetik organlara çok iyi gelir. Yani fonetik organlara demek istemiştim.

Kendi uzmanlık alanı şaşırmasına sebep olmuştu. O ise yumurtaları yedi.

Bütün resmi davetliler: Piskopos, vali, kumandan, belediye başkanı, yargıçlar, milli bankanın yöneticisi ve ayrıca şehrin bütün ileri gelenleri.

Tam 19.15. Belediye bandosu marşı çaldı. Sonra başkan kürsüye çıktı. Birkaç söz söyleyip, konuşmacıyı takdim etti. Sonra o kürsüye çıktı. Tabii gergindi. Hafif gergin. Alnında ve çenesinde biriken teri sildi. Notlarını açtı ve öksürdü. Birçok konuşmacının yaptığı gibi başlarken öksürmemeyi düşündüyse de kürsüye çıktığında öksürdü.

Kararsız bir ses tonuyla başladı, sesi yavaş yavaş oturdu.

«Özgürlüğün beklenen saati geldiğinde, bayraklar havada dalgalandılar ve hepimizin kalbi parçalanırcasına çarpıyordu...»

Başkanın kıllı elini yanıbaşında oturan Maliye Müfettişin karısının beyaz, toplu eli üzerinde gördü. Oraya bakarken, sırayı şaşırdı.

«Ve kalplerimiz», dedi tekrar, «parçalanırcasına çarpıyordu...»

Baştaki gerginliği yok olmuştu. Bir iki yudum su içti ve devam etti. O zaman, arkalarda, ayakta kalanların ilk sırasında bir çocuk gördü. Bir oğlan, ondört-onbeş yaşlarında, daha büyük değildi.

– Tuhaf! Nasıl içeri girmiş, diye düşündü.

Salonda başka çocuk yoktu. Yalnızca büyükler.

«Savaşın ve işgalin yol açtığı yıkıntıların küllerinden insanlık için yeni bir çağ doğdu, tıpkı küllerin içinden doğan hurma ağacı gibi...»

Yeniden çocuğa baktı. Onun da kendisine doğru baktığını gördü. Devam etti:

«Bir dönem ki insanlık kaderine doğru ilerleyecektir, önüne açılan parlak ve ışıklı geleceğe doğru...»

Aynı tonla devam etti. Ara sıra bakışları üzerine çakılı çocukla göz göze geliyordu.

Bir sıkıntı hissediyordu.

– Bu çocuk olmasaydı keşke! diye düşündü.

Konuşması lirik çıkışlarla devam ediyordu.

«Şehrimizin kahraman çocuklarının son savaştaki kahramanca ölümü, nedensiz değildir. Bütün dünyada ölen diğer kahramanların kanları, bu kanlarla birleşip, yeni dünyanın temellerini oluşturacaktır...»

Yine bir iki yudum su içti. Dördüncü sırada, elinde opera dürbünüyle bir bayan gördü. Güçlükle devam etti. Gelecek hakkında konuştu. «Parlak ve ışıklı» gelecek hakkında. Çocuğun bakışını devamlı üzerinde hissediyordu. Söylediklerinin «edebiyat» olduğunu biliyordu. Savaşın ve işgalin açtığı yaraların çok derin olduğunu, yeryüzüne yeni bir savaşın gölgesinin uzandığını, geleceğin de «parlak ve ışıklı» olmanın dışında her şey olduğunu. Bütün bunları hissediyordu. Ama içinde bulunduğu durum, öyle konuşmasını gerektiriyordu. Çocuk, hep orada, bakışı üzerinde duruyordu. Büyüklerin önünde, resmi ya da sıradan insanların önünde «edebiyat» yapabilirdi, yalan söyleyebilirdi, fakat bir çocuğun önünde...

O da son savaşa katılmıştı. Şimdi ebediyen orada kalan dostlarının anısına karşı saygısızlık ettiği hissine kapıldı... Ölümleriyle özgürlüğün kazanıldığını söyleseydi, evet bu doğruydu. Fakat hiçbiri yeni dünya, yeni bir çağ, «parlak ve ışıklı» gelecek için değildi.

Kimbilir kaç kere, diye düşündü, insanlığın binlerce yıllık tarihinde, her savaştan sonra aynı güzel sözler söylendi!

«Yeni Yıldız» adlı yerel gazetenin başyazarı gözüne ilişti. Bir pencerenin yanında oturuyordu.

İki sayfası daha kalmıştı. Neyse bitiriyordu!

Biraz su içti. Fakat sona yaklaştıkça, üzerinde çocuğun bakışını daha çok hissetti. Telaşı arttı.

Aklından geçenleri duymamaya çalışıyordu. Olanaksızdı.

Yeni hiçbir şey yoktu. İnsanlık aynı yolu tutturmuştu ve bu yolda hiçbir yenilik yoktu, hiçbir yenilik!

Terini sildi.

Başkan telaşını farkedince endişelendi ve endişesinden, kıllı eliyle, müfettişin karısının toplu beyaz elini sıktı. O ise olayı duygusal bir yaklaşımmış gibi algıladı ve bundan hoşlandığını hissetti.

Dayanabilseydi! Sonuna kadar dayanmak için bütün gücünü sarfetti.

Hayır, bir çocuğun önünde edebiyat yapamazdı. Yalan söyleyemezdi. Gerçek kişiliğini ortaya koymalıydı bir çocuğa karşı!

İçinden bir ses «Yapamıyorum, olmayacak.» diyordu!

Biraz su içti. İçindeki sesi boğmaya çalıştı. O ses durmuyor-

du: «Yapamıyorum, olmayacak!» konuşması tamamen mekanikti. Yine çocuğa baktı. Gerilerde onu gördü, bakışı üzerindeydi.

Yapamıyorum! Yapamıyorum! diye bağırdı.

EV

Etrafına bakmadan, hızla yürüyordu. Sağ eliyle bir anahtarı sıkısıkıya avuçlamıştı.

Az daha tıkabasa yüklü bir kamyonun altında kalacaktı.

Kör müsün be! diye bağırdı, şoför, el kol hareketleriyle.

O, yoluna devam etti. Bir an önce eve varmaktan başka hiçbir şey düşünmüyordu.

Noterden çıkarken, taksi aramış, bulamamıştı. Yürümeye karar verdi. Üstelik ev, çok da uzak değildi. Hepsi hepsi on beş dakikalık yoldu. Ama oraya ulaşma isteği mesafeyi gözünde büyütmesine neden oluyordu.

Durdu, öğlen güneşinde anahtara baktı. Nasıl da ışıldıyordu!

– Bu anahtarla birazdan, mutluluğun kapısını açacağım, diye düşündü.

Düşüncesini çok «edebi» buldu. Daha basit düşündü.

– Bu anahtarla çocukluğumu yaşadığım evin kapısını açacağım.

Az önce noterde, evin satış mukavelesini imzalamıştı.

Uzun boylu ve zayıf biri olan noter, ağır ve sinir bozucu bir sesle mukaveleyi okumuştu.

Dört yıl boyunca, evin anahtarı ne zaman eline geçecek diye bekledi. Dört yıl önce, bir gün, akşam üzeri, tesadüfen eski mahallesinden geçiyordu. Uzun yıllar, ayak basmamıştı oralara. Köşede, çocukluğunu yaşadığı evin karşısında durdu. Müstakil, dört katlı bir evdi. Uzun süre seyretti. Evin varlığı onu mutlu ediyordu.

Çocukluğundan bu yana uzun yıllar geçmişti. Şakakları şimdi griydi ve yalnız şakakları değildi değişen, içindeki dünya da değişmişti!

Onu yaşam değiştirmişti. İşbirlikleriyle, fırsatçılıklarıyla, yozluklarıyla. Bir dizi yalanlamayla doluydu hayatı. Özellikle kendi içinde yaşattığı.

Buna rağmen, o akşam üzeri, evin karşısında, garip bir sevinç duymuştu. Göğsünde, anlaşılmaz bir rahatlık hissetti.

O günden sonra başka zamanlar da geçti oradan. Akşam ya da gecenin geç saatlerinde karanlıkta evi seyretmek hoşuna gidiyordu ve her seferinde aynı sevinci duyuyordu...

Bir gece, yine o köşede, evin karşısında, hızla yağan yağmuru umursamadan beklerken, evi satın almayı düşündü. Yeniden içine girmeyi, içinde yaşamayı. O zaman kesin değişecekti! Başka biri olacaktı. Çocukluk yılları canlanacaktı. İçindeki dünya, aydınlık, sade bir dünyaya dönüşecekti.

Günlük yaşamın onda yarattığı yozluk, çocukluğunu yaşadığı çevreye yeniden girmesiyle yok olacaktı. Bu planı gerçekleştirmek dört yılını aldı. Ev sahibi çok para istemişti. Buna rağmen, çocukluğunun evi onun olmalıydı!

Ne kadardır evin içindeydi! Oradayken zaman kavramını yitiriyordu.

Pencereleri açmadı. Pancurları olduğu gibi kapalı halde bıraktı. Karanlıkta geçmişi canlandırmak daha kolay olacaktı...

Dışarıda hava ağarırken, o şimdi başka biriydi. Geçmişteydi. Seneler öncesinde. Yaşamla ilgili hayalleri olan, amaçları olan, esmer bir erkek çocuğu olduğu günlerde...

Evin odaları boş değildi. Aynı eşyalar oradaydı hâlâ. Yemek odasındaki büyük, ağır masa, reçeli bulmak için tırmandığı büfe. Holdeki yeşil koltuklar, perdeler. Odasında, okul yıllarında yazı masası olarak kullandığı küçük masa.

Dışarıdan seslendiklerinde odasındaydı. Arkadaşlarıydı gelenler. Her ikindi olduğu gibi okuldan çıkmışlardı ve oyuna çağırıyorlardı...

Odada, sokağa bakan pencereleri açmak istedi. Açtı. Pancurları açmaya çalıştı, kalakaldı. Pancur aralığından, pencerenin önünde, kaldırımın sol kenarında bekleyen bir kadını farketti.

Güneş üzerine vuruyordu. Gözlerini pancurlara dikmişti. Yüzünü seçemiyordu. Vücudu güzeldi. Uzun boylu, zarifti. Göğüsleri küçük ve sert görünüyordu. Birini bekliyor gibiydi. Sinirli sinirli, topuğunu kaldırımın taşlarına vurdu.

O baktı, baktı... Gözleriyle soydu kadını.

Beklenen kişi geldi. Kol kola girip uzaklaştılar. O da pencereden ayrıldı, kafasında kadının hayaliyle. Zamanın farkındaydı şimdi. Şakakları griydi, artık çocuk değildi. Ev şimdi, çocukluğunun eşyalarıyla donanmış ev değildi. Alışılmış, sıradan, herhangi bir evdi. Kapıyı açtı, ardında açık bırakarak uzaklaştı.

SAVAŞ HİKÂYESİ

Şehrin dörtte üçü haraptı. Son iki hafta içinde, üç sahip birden değiştirmişti. İnsanlar, bir yolunu bulup, kaçıyordu.

O ikindi, savaş, tren istasyonunun gerisinde alevlenmişti, yani önceden tren istasyonu olan yerin gerisinde. Her iki taraf da savaşıyordu. Harap evlerin hâlâ ayakta kalan ya da yarı yıkılmış duvarları gerisindeki taburlarda, gizlenerek silah barındırdıkları bodrumlarda...

Bir duvarın arkasında o, tüfeğini doldurup, ateşliyordu. Doldurup, ateşliyordu diğerleri gibi. Yaklaşık üç yıldır, aynı işi yapıyordu; doldurup, ateşliyordu.

– Yağacak! dedi, yanıbaşındaki diğer asker.

– Öyle mi ve sen şemsiyeni almayı unutmuşsun, diye takıldı çavuşu.

Biri güldü, ama gülüşü duvara isabet eden kurşunun sesinde boğuldu. Yağacağını söyleyen asker, iki eliyle karnını tutarak yere yığıldı. Çavuş, üzerine eğildi, doğrulttu, gözlerini açtı ve bir şey daha yaptı sonra onu orada bırakarak, yeniden tüfeğine sarıldı.

Bu arada o, hâlâ doldurup ateşliyordu.

Düşmanları birbirinden, iki karelik mesafe ayırıyordu. Yüz metreye yakın.

Yeşil haçlı bir levha üzerinde «SESSİZ OLUN» yazısı vardı.

– Şuraya bakın, diye bağırdı biri.

O kargaşa içinde, iki hasımı ayıran mesafenin ortalarında bir yerde, bir çocuk! 7-8 yaşlarında,bir erkek çocuğu. Yıkıntıların içinden çıkmış, duvarın kenarında duruyordu.

Birkaç saniye için her iki taraf, ateşi kesti. «Eteşkes emri» verilmişti sanki.

Ama sessizlik uzun sürmedi. Atışmalar devam etti. Çocuk da orada, duvarın kenarında. O zaman o, doldurup ateşlemeyi bıraktı, tüfeğini de... Karınüstü yere yatarak, çocuğa doğru süründü. Kurşunlar etrafında yağmur...

Odanın derinliğinde, yatağın üzerinde oturan çocuğa bakıyordu. Çocuğu savaştıkları alanın az ötesinde yarı yıkılmış bir evin girişine taşımıştı. Daha sonra savaş hattının dışına göndereceklerdi.

Çocuğa doğru sürünürken, sol eli bir kurşuna hedef olmuştu. İdareten bir sargı bağladılar.

Çocukla birlikte sağ olarak geri dönmesi çok garipti. Yaralı eli onu savaşın dışında bırakmıştı.

Çocuk, daima yatakta oturarak, sessizce ona bakıyordu. Etrafına bir göz attı: Demir yatak, oturduğu kanape, bir valiz, sandalyeler, -biri kırıktı-, duvarda iki manzara resmi ve bir fotoğraf. İki yüz, ayakta, yanyana gülümseyen bir erkek ve kadına ait.

Kimbilir, orada kimler yaşamıştı ve ne olmuşlardı!

– Bir çocuğun hayatını kurtardım diye düşündü. Ona baktı. Nasıl tek başına yıkıntıların içinde kalmıştı? Daha hiçbir şey sormamıştı. Çocuksa ürkmüştü. Gözleri karanlık ve yabaniydi.

– Kesin madalyaya aday gösterileceğim, diye düşündü!

Sıcaktı. Eliyle göğsünü ovdu. Evini düşündü, arkadaşlarını, yarıda bıraktığı eğitimini. Kısacası, savaşta olan her askerin düşündüklerini düşündü. Onu bekleyen kadını dışında... Öyle biri yoktu...

– Bir çocuğun hayatını kurtardım!

Uykuya daldı.

Gözlerini açtığında çocuk yatağın üzerinde değildi. Sol köşedeydi. Valizin arkasında oynuyordu. Savaşı oynuyordu. Kırık sandalyenin ayağını tüfek yapmıştı. Valizi de siper.

Uyandığını görmemişti ve oyuna devam ediyordu. O, hareketsiz, sessiz bakıyordu. Büyüdüğünü gördü. yirmi yaşına geldiğini, savaşı oynadığını, gerçek savaşı. Üç yıl öncesinden beri kendisinin de oynadığı ve milyonlarca insanın oynadığı...

– Bir çocuğun hayatını kurtardım, diye düşündü, fakat şimdi farklıydı düşüncesi.

Dışarıda, kargaşa ve gürültü. Anlamak için çıktı.

– Ne oluyor? diye sordu aceleyle geçen iki askere.

– Ne olmasını bekliyorsun? Her an havaya uçabiliriz. Geriliyoruz!

Orada, yolun ortasında durdu.

– Alık alık, nereye bakıyorsun dedi, bir teğmen. Neler olacağını öğrenmedin mi? İntihar etmeyi mi düşünüyorsun yoksa.

Hâlâ orada duruyordu.

– Bir çocuğun hayatını kurtardım!

İçinde ne garip yankılanıyordu!

Güneş batmak üzereydi. Birazdan ufuğa değecekti.

Yanından iki asker geçti. Onlara katıldı.

UMUT ARANIYOR

O öğleden sonra kahveye girdiğinde, vakit erkendi. Ana yola bakan büyük camın arkasındaki bir masaya oturdu. Bir kahve söyledi.

Diğer masalarda kâğıt oynuyorlar ya da tartışıyorlardı.

Kahve geldi. Bir sigara yaktı, kahveden iki yudum aldı ve akşam gazetesini açtı.

Hindiçin'de yeni savaşlar başlamıştı. «Aşağıdakilerin kaybı çok ağır» diye geçiyordu haber.

Radyasyona yakalanarak dönen bir Japon balıkçı teknesi daha.

«Yeni bir dünya savaşı dünyamıza gölgesini düşürdü» diyordu başka bir haber başlığı.

Sonra: Bütçe açığı, eğitimcilerin terfi durumu, kaçırma, tecavüz olayları ve üç kişinin intiharı. İntiharların ikisi ekonomik sebeplere dayanıyordu. Otuz ile otuz iki yaşlarında iki genç. İlki hava gazını açmış, ikincisi silahla kendini vurmuştu.

Başka bir yerde, piyano resitali hakkında bir kritik gördü

sonra moda üzerine bir şeyler, en sonunda da «Sosyete Haberleri»ni: Önceki gün Bay ve Bayan M. T. Harma'lar tarafından verilen kokteylde, ev sahibesi dışında, bayan B. H. de giydiği zarif emprimeyle çok şıktı. Seçkin şıklığıyla, O. N. de dikkat çekti.»

Bir sigara daha yaktı. «Küçük ilanlara» bir göz attı.

Yeni inşa edilen, mükemmel durumda, 4 odası, holü, mutfağı, tuvaleti ve banyosu olan tek katlı bina satılıyor...

Ağır başlı baya, ikinci katta güneşli ve havadar ev kiralanıyor...

Satın almak için piyano aranıyor...

Düşüncelere daldı.

İkinci Dünya Savaşı bittiğinden beri, üçüncüsünün gölgesi dünyamızı tehdit etmeye devam etmişti. Bu arada kan dökülüyordu. Dün Kore'de, bugün Hindiçin'de, yarın...

Elleriyle saçlarını karıştırdı. Terlemişti. Alnındaki teri sildi. Halbuki hiç sıcak değildi.

Savaş, hidrojen bombası, ekonomik sebeplere dayanan intiharlar ve «Sosyete Haberleri»... Hayatın panoraması!

Savaştan sonra yaşamımız kesinlikle daha iyiye doğru değişmemişti. Her şey eskisinin aynıydı. Oysa bütün yeryüzünde milyonlarca insanın umut ettiği gibi bu savaştan sonra dökülen bu kadar kandan sonra bir şeylerin değişeceğini kendisi de ummuştu. Barışın geleceğini, savaş kâbusunun dünyamıza gölge düşürmeyeceğini, ekonomik sebeplerden ötürü intiharların olmayacağını...

Karanlık çöküyordu. Karşıki dükkânlarda birkaç ışık yanmıştı bile. Kahvenin ışıkları daha yanmamıştı. Bu loşluk hoşuna gidiyordu.

Bugün, dünyamıza hâkim olan bölünmeyi düşündü. Fikir alanındaki bölünmeyi, toplumsal alandaki bölünmeyi, bölünmeyi...

Onda bu düşüncelere yol açan gazete değildi. Son zamanlarda bütün bu meseleleri kimi zaman az, kimi zaman çok daha gergin bir halde düşünüyordu. Yaşamın karanlık yüzünü düşünüyordu. Barışı, bir ipliğin ucuna bağlı bu derin kaygıyı. Yoksulluğu, sefilliği düşünüyordu. Kalplere giren korkuyu düşünüyordu.

Yanındaki aynada yüzünü gördü. Sıradan bir yüzdü. Hiçbir şey içindeki karışıklığı ele vermiyordu.

O da son savaşa katılmıştı. Ve umut etmişti. Ama artık umutsuzdu. Evet, umutsuzluğu kendine itiraf etmekten korkmuyordu.

Yaşamı bir dizi umudun yalanlamasıydı. O zaman umut etmişti... sonra umut etmişti.

Bir zamanlar, yıllar önce, komünizm de bir umuttu onun için. Ta ki, yalanlanana kadar. Artık, hiçbir ideoloji umut vermiyordu ona!

Bir bardak su daha istedi. Bu ideolojilerin yalanlanması, bundan da çok insanların büyük bir bölümünün farklı ideolojiler karşısında duyduğu yorgunluk ve ilgisizlik gibi genel bir fenomendi.

Anayolda, birbiri ardınca geçip giden troleybüslere, kalabalığa bakıyordu...

Önünde, gazete açıktı. Az önce de okuduğu her şey: Yeni savaşın gölgesi, Hindiçin, ekonomik sebeplere dayalı intiharlar ve «Sosyete Haberleri»...

– Sigara! bir satıcı içeriye girdi.

Bir paket aldı. Gazetenin altı sayfasında da: Yaşam. O,

şimdi umudu olmayan bir insandı.

Yıllar önce, daha çocukken, annesinin kuzeni olan teyzesi çok ağır şekilde hastalanmıştı. Kendi evlerinde kalıyordu. Doktor gelmiş, hastanın odasından çıkarken ciddi bir ifadeyle:

– Artık umut yok! demişti.

Şimdi o da bunu söyleme noktasındaydı.

– Artık umut yok!

Umutsuz olmak, ona korkunç görünmüştü. Kahvedekilerin ve yoldan geçenlerin ona bakarak aralarında, «Şu oradakinin umudu yok!» diye mırıldandıkları hissine kapılmıştı. Sanki bir suçtu bu. Sanki üzerinde bunu ele veren bir işaret vardı. Sanki giysili insanlar içinde çıplaktı. Heyecanına bir çıkış arayarak, yazdığı hikâyeleri düşündü. Günümüzün sorunlarını ele alıyordu. Savaşı ve toplumsal talihsizliği... Buna rağmen, yayımlamayı düşünmüyordu. Korkuyordu! Onun bunun etiketlendirmesinden korkuyordu. Hayır, yayımlanması gerekirdi. Lanet olsun etikete! O yalnızca bir insandı, başka hiçbir şey. Ne sağcıydı, ne solcu. Daha önce umut etmiş olup da, şimdi umudu olmayan ve bunu dile getirmeyi kendine borç sayan biri. «Tabii başkalarının umudu vardır,» diye düşündü. Umutsuz nasıl yapılabilirdi.

Gazeteye tekrar bir göz attı: «Hindiçin, «Sosyete Haberleri», piyano resitali, ekonomik sebeplere dayalı iki intihar olayı, «küçük ilanlar»..

Yazı makinesi ARANIYOR...

Radyogramofon ARANIYOR...

İyi durumda cip ARANIYOR...

Saf İran halısı ARANIYOR...

Ajandasını çıkarıp bir sayfasını kesti ve kalemiyle şöyle yazdı:

Umut ARANIYOR...

Sonra adını ve adresini ekledi.

Garsonu çağırdı. Hesabı ödemek istiyordu. Doğru gazeteye gitmek, ilanını vermek, yarınki baskıya mutlaka hazır olması için rica etmek, ısrar etmek istiyordu.

SAMARAKİS İÇİN...

E. P. Papanoutsos: «Aşırıya kaçmadan, az fakat etkili sözlerle, gösterişli dramatik. Ruh dünyasıyla okuyucuyu kazanarak derinden etkiliyor. Dünyası acı çekmiş, kararsız, sevgi dolu, ermiş insanlık anlayışıyla donanmış ve içinde yaşattığı çelişkilere rağmen insanı sevip sayan, bayağılık, riyakârlık ve yalandan nefret eden bir dünya.» *(30 Eylül 1954, VİMA.)*

Arthur Koestler: «Müthiş hikâyeler. Bütün kalbimle kutlarım.» (Hikâye kitabı «*Pasaport*» hakkında.)

Max Tau – Büyük Alman Edebiyatı Ödülü –: «Fevkalade bir yapıt. Samarakis'e inanıyorum. İnsanlara birbirleriyle anlayış ve kardeşlik duyguları içinde yaşanabilirliğin umudunu veriyor.»

Politiken, *Kopenhag*: «Hayranlık uyandıran bir yazar. «Umut Aranıyor»u okuyan, eğer göğsünde kalbi varsa sıkıştığını hissediyor. Duygulanmadan Samarakis'i okumak imkânsız. Samarakis edebiyat yapmayıp direkt öze inen bir yazardır.» *Jakob Paludan.*

Tagesanzeiger Zürich: «Büyük yazar. Eseri karşılaştırmalardan korkmayacak kadar cesur. Samarakis günlük bir olayı işleyerek ona genel bir içerik kazandırıyor.» *Peter Meier.*

Die Weltwoche, Zürih: «Modern yazarların en iyilerinden.» *Elisabeth Dryander.*

Das Bücherblatt: «Samarakis'in bütün eserlerinin cezbedici bir yönü var. Okuyucuyu yüreğinden yakalayarak, rahatsız edip düşünmeye zorluyor. Zaten onun başarmak istediği de işte bu.»

Graham Green: «Tehlike Kolu» beni adeta büyüledi. Büyük bir ilgiyle okudum. Çok önemli bir roman... «Yanlış», gerçek bir şaheser. Andonis Samarakis, zekâsını, hayalgücünü ve üstün tekniğini kullanarak, tutuklanmış şüpheli şahıs ile Gizli İstihbarat Örgütünün iki ajanı arasında cereyan eden psikolojik savaşı anlatıyor.»

Die Tat, Zürih: «Samarakis'in eseri insanlığın, sorumluluğa davetiyesidir.»

Das Blaue Kreuz: «Çok önemli bir kitap. Sıradan insanın kaderi burada bütün insanlığın sembolü durumunda.»

Die Evangelische Schweizerfrau: «Samarakis'in kişiliği, eserine yansımıştır. Okuyucu burada hiçbir zaman unutamayacağı insan modellerine rastlıyor. Bunların hepsi aynı şey için savaşırlar. Sistem ve ideolojilerle dolu dünyada insan için umut ararlar. Samarakis'in eserinde bir insan diğerine kalbini açtığında bir umut ışığı yakalar.»

Le Figaro, Paris: «Arthur Koestler, Graham Green, Louis Bunuel ve birçokları Andonis Samarakis'i büyük bir yazar olarak selamladılar.»

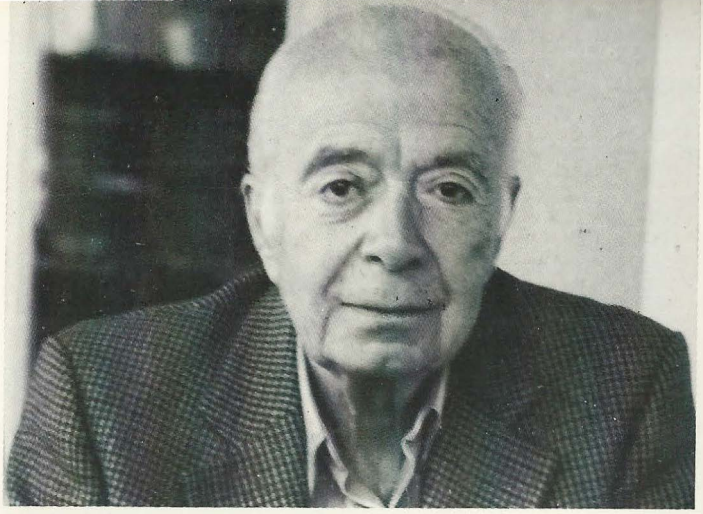
Neuer Büchedienst: «Samarakis, insan doğasının derin bilgisine sahip. Gerçeğin hoş süslemeleri onu ilgilendirmiyor. Her şeyi genelin bazına oturtuyor. Bireyin kaderini insanlık sembolüne dönüştürüyor. Umut, Samarakis'in ana teması. Bütün yalanlamalara karşın umut. Sürekli arayışın içinde umut.»

Bücherei und Bildung: «Günlük yaşamda ve savaşta insan. Samarakis'in konusu bu. Çok basit. Fakat yazar üstün bir yetenekle ele alıyor.» *Erich Bayer.*

Berlingske Aftenavis, Kopenhag: «Yunanistan'dan bir ses. Duymamanın imkânsız olduğu. Samarakis, Samuel Beckett ve pessimistlerin Nestor'undan farklı. Çünkü hikâyelerinde çıkış bulmak mümkün.» *Henrik Dryander.*

Kirchenbote, St. Hallen: «Samarakis'teki, başkasının acısını bu kadar derin görebilme gücü, bizleri ona yönelenlerin umutsuzluğa kapılmamaları gerektiğine inandırıyor.»

Edwin Jahiel, Books Abroad ve **The Charioteer'da** «Senaryolaştırılmış roman ve hikâyeler», ve «Samarakis'in sinema dünyası» başlıklarıyla yayınlanmış iki denemeden: «İnanılmaz sinemasal bir dil. Samarakis dışında başka yazarların, hem roman hem hikâye olarak değerli sayılabilecek ayrıca senaryo olarak da seçilmeye hazır eserleri yoktur. Samarakis sinema sanatını en ideal şekilde değerlendirip temsil eden yazardır. O, hikâyelerini görsel etkilerin hâkim olduğu sinema diliyle anlatır. Eserinde Fellini, Orson Welles ve Hitchcock'unkine eşdeğer sahneler bulmak mümkündür. Hayal gördüğünü hayal etmek gibi, –flash back içinde flash back– başararak sinema sanatının en yüksek idealine ulaşır.»

Andonis Samarakis, 1919'da Atina'da doğdu. Atina Üniversitesinde hukuk eğitimi gördü. 1935–1965 yılları arasında Çalışma Bakanlığında görev yaptı. İlk kitabı olan **Umut Aranıyor** (Zitite Elpis) 1954'te yayımlandı. 1962'de *Arnume* (İnkâr Ediyorum) adlı hikâyesiyle Yunanistan Devlet Hikâye Ödülü'ne layık görüldü. *Lathos* (Yanlış) adlı romanı Yunanistan'da «12'lerin» 1966 Roman Ödülü'ne, Fransa'da 1970 En İyi Polisiye Roman Ödülü'ne ve 1982 Avrupa Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü. 1959'da *Sima Kindinu* (Tehlike İşareti) adlı romanı, 1973'te de *Diavatirio* (Pasaport) adlı hikâye kitabı yayımlanan Samarakis'in **Umut Aranıyor** adlı çarpıcı yapıtını kıvançla sunuyoruz.

Politiken, *Kopenhag: «Hayranlık uyandıran bir yazar. «Umut Aranıyor»u okuyan, eğer göğsünde kalbi varsa sıkıştığını hissediyor. Duygulanmadan Samarakis'i okumak imkânsız. Samarakis edebiyat yapmayıp direkt öze inen bir yazardır.»* Jakob Paludan.

Das Bücherblatt: *«Samarakis'in bütün eserlerinin cezbedici bir yönü var. Okuyucuyu yüreğinden yakalayarak, rahatsız edip düşünmeye zorluyor. Zaten onun başarmak istediği de işte bu.»*

Le Figaro, *Paris: «Arthur Koestler, Graham Greene, Louis Bunuel ve birçokları Andonis Samarakis'i bir yazar olarak selamladılar.»*

ISBN 975 – 406 – 333 – 8